

nguyễn-ngu-í
phụ trách

Bách-Khoa

phỏng vấn giới nhạc sĩ

X

★ TRẦN-THANH-TÂM tự Chín Tâm

Sinh năm Ất-Sửu (1925), tại làng Đa-Phước-Hội, quận Mỏ-Cày, tỉnh Bến-Tre (nay là Kiến-Hòa, Nam-Việt).

Học nhạc từ năm 1940.

Điều khiển các ban nhạc tại các địa phương năm 1953.

Biết đàn Tranh, Kìm, Ngũ huyền cầm; chuyên về Kìm, Tranh.

Dạy đàn tại trường Quốc-Gia Âm-Nhạc từ năm 1958 đến nay.

Hiện nay theo đường lối sưu tầm khảo cứu Cổ-nhạc Nam-Việt của ông Nguyễn-Văn-Thỉnh.

● Bây giờ, nếu muốn thống nhất bài bản, chỉ có bộ Quốc gia Giáo dục và trường Quốc gia Âm nhạc mới có đủ khả năng cùng phương tiện thực hiện bằng cách nhờ chánh quyền địa phương tuyển chọn những nhạc sư tên tuổi của mỗi chỗ đưa về thủ đô họp làm một « Hội đồng nhạc sư... » để đưa bài bản ra thảo luận, biểu quyết chọn bản đàn của vị nào được đa số chấp thuận làm bản thống nhất để phổ biến trong nhạc giới.

● Hiện nay, việc làm trước tiên là nên chỉnh đốn lại cổ nhạc Nam-Việt, chớ không phải phục hưng nó, vì nó chưa bị lu mờ hay quên lãng.

BÁCH KHOA PHỎNG VẤN GIỚI NHẠC SĨ

1. — Cổ nhạc Nam-Việt từ trước đến nay trải qua nhiều thời kì cải biến để đi đến chỗ hay cũng có mà dở cũng có.

Cái hay là từ bài bản, lối diễn tấu, nhịp điệu thuở xưa nghe ra như ôn hòa, nhã nhặn hoặc thật thà dễ nghe, tiến đến ngày nay tất cả đều biến chế bài bản kéo lơi ra, lối diễn tấu bay bướm, chữ nhạc xôn xao và nhịp điệu lại mắc mỏ cầu kì. Còn dở là do những cái hay trên mà giới nhạc sĩ đưa nhạc thuật đi quá trớn, từ chỗ sai lạc căn bản đến trình độ diễn tấu không đúng nhịp điệu, những chỗ đáng là phải hòa hợp thì lại không ăn khớp với nhau. Thành ra lối tấu nhạc ngày nay nghe thì có phần nào tiến bộ nhưng không được nghiêm chỉnh như thuở xưa.

Ngày nay có thể chia Cổ nhạc Nam-Việt ra làm hai giới :

Giới bảo thủ cổ truyền ;

Giới biến chế tân-thể.

a) Giới bảo thủ cổ truyền gồm có những nhạc sư, nhạc sĩ kì cựu, tấu nhạc theo lối thính phòng, lấy căn bản của tiền nhân để lại mà diễn tấu ; chỉ sửa đổi chút ít nhịp điệu kéo lơi ra đến mức độ trung dung, không quá trớn, để gìn giữ nguyên bản không sai lạc.

b) Giới biến chế tân thể mà đại diện là những nhạc công sân khấu, đài phát thanh, hay hăng đĩa, giới này đem biến chế các loại bài bản cổ-truyền ; thay đổi về căn bản, họ còn giữ lại được một phần nào, còn từ nhịp điệu, chữ đờn đến lối hòa tấu họ đều thay đổi.

Sở dĩ giới này được đa số ưa chuộng là vì có nhiều dịp phổ biến từ đài phát-

thanh đến sân khấu, luôn cả hăng đĩa mà chúng ta nghe hằng ngày. Ngoài ra còn một nhóm các nhạc sinh tốt nghiệp trường Quốc-Gia Âm-Nhạc và Kịch-Nghệ, lập thành một ban hòa-tấu hằng 10 đàn Tranh, 7 đàn Kim, 4 đàn Tì, 2 Nhị và Tiêu, Độc v.v.. Nhóm này chuyên sắp những bài bản cổ-truyền ra lối diễn tấu như nhạc cổ điển Tây-phương, sự biến chế tân thể này khác lạ hơn các nhạc sân khấu hoặc đài phát thanh nên có thể trình diễn một màn hòa tấu theo kiểu cổ điển Tây phương như bên Đại nhạc hội có làm. Sáng kiến và chỉ huy lối tấu nhạc này là các em Nguyễn-Văn-Đời, Nguyễn-Xuân-Phong, Nguyễn-Văn-Bạch v.v... sau khi tốt nghiệp, tự tìm tòi học hỏi trong hai ngành Quốc nhạc và Tây phương của trường mà biến chế ra.

2. — Thật ra thuở thiếu thời tôi chưa ý niệm được tôi có năng khiếu âm nhạc hay không. Lúc đầu theo học nhạc chỉ vì ham vui mua đờn về tập tành (tự học) những bản ngắn như Bình bán, Kim tiền v.v... Sau này bạn hữu khuyến khích tôi nên tìm thầy để học, lúc ấy vào khoảng năm 1940, tôi theo một ông thầy ở tỉnh để học bản Vọng-cổ được một thời gian, vì ông thầy ấy giải nghệ nên tôi được một vài vị đồng thời với ông ấy chỉ dạy thêm bài bản (vì thấy tôi « chơi đàn » có tương lai). Khoảng năm 1948 tôi từ tỉnh lên Sài Gòn tìm việc làm, trong thời gian này tôi theo các ban tài tử ở Thủ đô để vừa tự học vừa trau dồi nhạc thuật.

Trong một dịp đi chơi tôi được hân hạnh gặp một nhạc sư thuộc vào hàng tiền bối (hiện nay là giáo sư trường Quốc-

Gia Âm-Nhạc) chỉ thêm những bài bản nào tôi thiếu sót, đồng thời tôi lại đến xin thọ giáo với ông Nguyễn-Văn-Thinh, một nhạc sư tài danh trong giới nhạc cổ-truyền, hiện nay là Giám học trường Quốc-Gia Âm-Nhạc, được ông chỉ dạy tận tình những bài bản cổ-truyền của nhạc tài tử Miền Đông lẫn Miền Tây, luôn cả phần lí thuyết. Từ đó về sau tôi cố công tập luyện theo sự chỉ dạy của ông và từ địa vị khiêm nhượng trong ban nhạc địa phương, tôi được anh em cất nhắc lên điều khiển những khi ban nhạc hòa tấu ở các nơi khác.

3.— Đứng trên cương vị quốc nhạc cổ truyền, tất nhiên tôi muốn chấn chỉnh và phổ biến thật rộng rãi cổ nhạc Nam-Việt. Như trên đã nói hiện nay cổ nhạc Nam-Việt chia ra làm 2 giới, vì thế nên khó mà hòa hợp được nếu không có sự thống nhất bài bản và đường lối diễn tấu.

Bởi vậy muốn thống nhất thì phải có đầy đủ uy tín và phương tiện, tôi đã có nói rõ trong báo Buổi Sáng ngày 1-9-1958, giờ tôi xin nhắc lại: Theo ý kiến của giới nhạc sĩ tiền bối, hiện tình cổ nhạc Nam-Việt thật đáng lo ngại: nhạc điệu mỗi nơi có một đặc tính địa phương không đồng đều và chưa hoàn toàn hợp nhất, vì bài bản thất lạc, chánh điệu rã tan để nhượng cho lối hòa âm rườm rà càng ngày càng xa căn bản. Bây giờ nếu muốn thống nhất bài bản chỉ có bộ Quốc Gia Giáo Dục và trường Quốc Gia Âm Nhạc mới có đủ khả năng cùng phương tiện thực hiện bằng cách nhờ chánh quyền địa phương tuyển chọn những nhạc sư tên tuổi của mỗi chỗ đưa về Thủ đô họp làm một « Hội đồng

nhạc sư » ; tất cả các phí tổn xê dịch cùng lưu trú của các nhạc sư trong thời gian hội họp đều do chánh phủ đài thọ. Nhưng họp Hội đồng nhạc sư để làm gì? Họp để đưa bài bản ra thảo luận, biểu quyết chọn bản đờn của vị nào được đa số chấp thuận làm bản thống nhất để phổ biến trong nhạc giới.

Từ đó về sau, bất cứ ở địa phương nào có nhạc sĩ nào không đồng ý bài bản đã được chọn họ cũng không thể nói gì được, bởi đã có một nhạc sư tên tuổi ở địa phương mình đại diện trong hội đồng nhạc sư kia rồi. Hiện nay có nhiều nhạc sư lồi lạc ở khắp nơi, mà lời kêu gọi suông chưa chắc qui tụ được những ông ấy; phải thuyết phục cách nào cho các vị ấy chịu đem tài ba nhạc thuật của mình ra chỉnh đốn lại cổ nhạc Nam-Việt để cho bộ môn âm nhạc ta ngày mai được vững vàng tươi sáng hơn.

Trên là mong ước của tôi và chắc cũng là hầu hết ca nhạc sĩ cổ điển miền Nam.

Tình trạng sai lạc căn bản không phải mới đây mà đã có từ ba bốn mươi năm trước đến giờ, vì đến nay còn có quyển sách nhạc như « Cầm ca tân điệu, bản đờn Kim » của hai ông Lê-Văn-Tiến và Lê-Văn-Phụng, hai vị ấy là anh em ruột, đồng học nhạc một thời, nhưng trong hai cuốn bản đờn ấy lại có nhiều chỗ không hòa hợp nhau, đến bây giờ ca nhạc giới muốn sử dụng mà không biết nên theo cuốn nào!

Thuở trước giới nhạc sĩ huấn luyện môn đờ theo lối truyền ngôn hoặc có bản cũng học thuộc rồi ông thầy chỉ dẫn bằng phương pháp trên; lối dạy truyền ngôn có lợi mà cũng có hại: lợi là học mau

BÁCH-KHOA PHÒNG VẤN GIỚI NHẠC SĨ

thuộc, mau thành tài, tốn ít thì giờ, còn lại lại nhiều hơn vì nhạc đồ có thể quên mà không biết dựa vào đâu để nhớ bài bản; đó là chưa nói ông thầy khi đờn vậy khi đờn khác không giống nhau làm học trò khó thể theo học liên tục được. Nhiều khi một ông thầy mà dạy bốn năm trò đờn một bản cũng không giống nhau, do đó truyền lẫn về sau, qua năm bảy thế hệ, thì căn bản đã sai lạc rất xa.

Ngày nay tại trường Quốc-gia Âm-nhạc đã cải cách lối dạy cổ truyền. Những người phụ trách ngành quốc nhạc ra bản hẳn hoi, theo đây thì tất cả nhạc sinh nào học đồng lớp đều diễn tấu y như nhau không có sự chênh lệch về nhịp điệu; chữ nhạc đầu đờn một lượt 10 cây Tranh hay 15 cây Kìm cũng đều giống nhau.

Phương pháp này, trước tiên do quý vị giáo sư ở trường đảm nhiệm dạy dỗ nhạc sinh, sau này sẽ đem ra phổ biến ở ngoài. Tôi hi vọng sự diễn tấu với lối huấn luyện nhạc sinh ấy về sau sẽ không còn sai biệt về căn bản nữa.

Về phương diện phổ biến thì hiện nay các đoàn ca kịch, đài phát thanh, các hăng đĩa là những nơi phổ biến mạnh mẽ về cổ nhạc; ngoài ra mỗi địa phương đều có các ban nhạc (tài tử) để hòa tấu trong những dịp quan, hôn, tang, tế. Như thế thì có thể nói cổ nhạc Nam-Việt rất được quần chúng ưa thích; còn hiểu biết thì chỉ có một số ít giới thân cận ca nhạc sĩ thôi.

Trong khi chờ đợi bộ Quốc-Gia Giáo-Dục và trường Quốc-Gia Âm-Nhạc thực hiện sự thống nhất quốc nhạc, theo thiển ý thì hiện nay việc làm trước tiên là nên chỉnh đốn lại cổ nhạc Nam-Việt chớ không phải phục hưng vì nó chưa bị lu mờ hay quên lãng.

Muốn cho cổ nhạc Nam-Việt được phát triển hơn nữa, mỗi nhạc sĩ nên tự kiểm lại nhạc thuật của mình, học hỏi, sưu tầm, sửa chữa và dạy môn đồ mình để đi lần đến sự thống nhất sau này hầu đưa nền quốc nhạc đến mức hoàn bị hơn.

CHÍN TÂM

